

Het patriarchaat, een zeer recente 'uitvinding'?

In twee bijdragen van Carel van Schaik en Bert van der Spek in TROUW van 8 en 17 maart wordt gesproken over het 'patriarchaat' als vrouwonderdrukkend. Van Schaik beschouwt het als een 'recente uitvinding' en meent dat deze 'uitvinding' geïntroduceerd is tijdens de landrevolutie vanaf 10.000 v. Chr. Van der Spek voert aan dat het patriarchaat zo oud is als de mensheid: mannen hebben vrouwen al ver voor 10.000 v. Chr. gedonimeerd. Beide stellingen zijn onjuist.

In mijn visie is het patriarchaat met de uitbuiting en onderdrukking van grote groepen vrouwen én mannen van veel recenter datum. Het is ontstaan rond 3000 v. Chr., het begin van de Bronstijd waarin men bronzen wapens en ploegen gaat maken. Rond deze tijd begint volgens de tijdrekening van de Hindoes het Kali Yuga, de donkere tijd. De Hopi's in de VS menen dat vanaf deze tijd hart en hoofd van elkaar gescheiden raken en het hart door een toenemend louter rationeel hoofddenken verkilt en versteent. Hart hebben voor je medemens, voor Moeder Natuur, de dieren- en plantenwereld wordt iets ouderwets. Het individualisme neemt zo sterk toe dat sommigen spreken van een 'ego-explosie', een uit de hand gelopen egocentrisme; het kleine ik voelt zich afgescheiden en eenzaam en is vooral heel boos over de ellende in een agressieve en oorlogszuchtige wereld. In de 21e eeuw moeten we een nieuwe stap ontwikkelen in de evolutie: het kleine ik weer verbinden met het Wij en het grote geheel; opnieuw de weg terugvinden naar hart én hoofd.

Van der Spek negeert de bijdrage van de sociobiologie en het werk van primatoloog Frans de Waal wanneer hij aanvoert dat in de dierenwereld de mannetjes domineren. Daarnaast negeert hij recent antropologisch onderzoek dat stelt dat vrouwen in jagers-verzamelaarsculturen 75% tot 80-90 % van het voedsel binnenbrengen. Het is dus beter te spreken van jagers-verzamelaarsters maatschappijen. Hij onderschat de bijdrage van de vrouw aan de evolutie ten zeerste. Ook zijn er tal van recente antropologische studies die erop wijzen dat moderne inheemse culturen vreedzaam zijn. Het is zaak naar oude en moderne inheemse culturen te kijken voordat zij gepatriarchaliseerd zijn.

Van Schaik negeert modern archeologisch, antropologisch, archeo-botanisch en genetisch onderzoek. De landbouw ontwikkelt zich vreedzaam onder de handen van voedselverzamelende vrouwen. Dat doen zij in teams in groot-familie-verband waarin er geen privé-bezit bestaat. Tot 4000-3000 v. Chr. zijn er geen wapens op de kunst, in de graven en zijn de steden niet ommuurd uit oogpunt van verdediging.

Het probleem ontstaat wanneer vanaf 4000 v. Chr. een ernstige klimaatcrisis de Euraziatische steppe doet uitdrogen en steppevolkeren gaan nomadiseren. Zij domesticeren het paard, bewapenen zich met bronzen wapens en bestormen diverse welvarende landbouwculturen in het Westen, Zuiden en Oosten. Dan ontstaat er een gebrek aan vrije ruimte en moeten landbouwculturen zich bewapenen.

Een kettingreactie van agressiviteit is het gevolg. Op dit moment bewonen de meest oorlogszuchtige volken op de meest arme, uitgedroogde en versteende gebieden van de aarde. En juist hier zijn mensonterende en vrouwonderdrukkende toestanden tot op heden aan de orde van de dag. Hier zijn de harten van steen geworden.

Concluderend: vreedzaamheid en gelijkwaardigheid hebben oudere papieren dan ongelijkheid en dominantie in het patriarchaat. Het heeft zijn langste tijd gehad.

Dr. Annine E. G. van der Meer, auteur en zelfstandig onderzoeker.

